

ARKEOLOJİ ve HALEPLİBAHÇE MOZAİK MÜZESİ

Şanlıurfa Arkeoloji Müzesi sahip olduğu yaklaşık 80.000 eser sayısı ile Türkiye'nin 5. büyük müzesidir. Eserlerinin tamamı Şanlıurfa'ya ait olup Dünya'nın en eski eserlerinin sergilendiği müzedir. Müzenin güneyinde yer alan Haleplibahçe Mozaik Müzesi ise yapılan kazılarda ortaya çıkarılan, başta Amazon Kraliçelerinin avlanmalarını betimleyen mozaik olmak üzere ve Urfa çevresinde yapılan çeşitli kazılarda ortaya çıkarılan mozaikler bu müzede sergilenmektedir.

KIZILKOYUN NEKROPOLÜ

Halil-ür Rahman Gölü'nün (Balıklıgöl) kuzeyinde yer alan, Tıfındır Tepesi'nin yamaçlarında kurulmuştur. Kızilkoyun Nekropolünde, MS 2.-4. yüzyıllara tarihlendirilen 103 tane kaya mezar odası tespit edilmiştir. Mezarların çoğu dönemin soyluları için yapıldığı bilinmektedir. Kaya mezarları arasında; tapınak cepheli, kabartmalı, mozaikli, süslemeli ve heykelli mezar odaları en gösterişli olanlardır. Ayrıca dönemin ölü gömme geleneğini canlandırmak için balmumundan heykeller, kopya eserler, klinelere yatırılmış iskeletler ve ölüler hediyeleriyle beraber sergilenmektedir.

HALİL-ÜR RAHMAN (BALIKLIGÖL)

Şanlıurfa'nın en önemli cazibe merkezi konumunda bulunan Halil-ür Rahman Gölü (Balıklıgöl) Hz. İbrahim'e "ateşin serin ve selamet olduğu" mekândır. Rivayete göre Hz. İbrahim ateşe atıldıktan sonra, bir mucize gerçekleşir ve etraf güllük gülistanlık olur. Bu mucizenin gerçekleştiği mekânın Halil-ür rahman Gölü (Balıklıgöl) ve çevresi olduğuna inanılır.

Urfa Kalesi'nin, üç tarafı kayadan oyma hendek ile çevrilidir. Kalenin üzerindeki korint başlıklı iki sütun, Edessa Kralı 9. MANU döneminde, M.S. 240-242 yılları arasında birer anıt sütun olarak yapılmıştır. Doğudaki sütun üzerindeki Süryanice kitabede: "Ben askeri komutan BARŞAMAŞ (Güneşin oğlu)'in oğlu AFTUHA. Bu sütunu ve üzerindeki heykeli veliaht Prens MANU kızı, kral MANU eşi, hanımefendim ve velinimetim kraliçe ŞALMETH için yaptım" yazılıdır.

HZ. İBRAHİM'İN DOĞDUĞU MAKAM

Şanlıurfa Dergah Platosu içerisinde, Halil-ür Rahman Gölü (Balıklıgöl) civarında yer alır. Hz. İbrahim'i korumak adına annesi onu bu mağarada dünyaya getirmiştir. Mağaranın içerisindeki suyun şifalı olduğuna ve birçok hastalığı iyileştirdiğine inanılır.

TARİHİ ÇARŞILAR

Şanlıurfa eski kent merkezi günümüze kadar çok güzel bir şekilde korunmuş tarihi çarşılarla doludur. Üzeri kapalı bu çarşılar bedesten denir. Şanlıurfa; İstanbul, Bursa ve Edirne'den sonra kapalı çarşı bakımından Türkiye'nin önde gelen şehirlerindendir.

TARİHİ SOKAKLAR

Şanlıurfa'nın tarihi mimari dokusunun önemli bir kısmını sokaklar ve evler oluşturmaktadır. Yüzlerce ev ve sokaktan oluşan bu mimari dokunun önemli bir kısmı bozulmadan günümüze ulaşmıştır.

Gümrük Hanı, Kanuni Sultan Süleyman zamanında 1563 yılında Urfa Sancakbeyi Halhallı Behram Paşa tarafından yaptırılmıştır. Evliya Çelebi Seyahatnamesinde "Yetmiş Hanı" olarak anılan han, dış cepheleri kaplayan iki renkli kesme taşlardan dolayı "Alaca Han" adıyla da bilinir. Alt katında tespih dükkanları, çayhanelerin ve esnaf lokantalarının bulunduğu, farklı mimariyle turistlerin ilgisini çeken tarihi kervansarayın üst katındaki odalarda ise terziler faaliyet gösteriyor.

KARAHANTEPE

Şanlıurfa kent merkezine yaklaşık 55 km mesafede, Tek Tek Dağları Milli Parkı içerisinde bulunur. AD Yapısı 23 m çapında büyük bir kısmı anakayaya inşa edilerek ustaca örülmüş duvarların arasına dikilitaşlar yerleştirilmiştir. Karahantepe yerleşiminde 2019 yılından bu yana yapılan kazı çalışmaları ve eldeki buluntular ışığında Çanak Çömleksiz Neolitik A evresinin sonu ile Çanak Çömleksiz Neolitik B evresinin başlarına tarihlendirilmektedir.

GÖBEKLİTEPE

Günümüzden yaklaşık 12.000 yıl öncesine tarihlenen ve bizler için essiz ve etkileyici bir arkeolojik değer olan Göbeklitepe, onu yapan neolitik dönem insanları için emsalsiz bir merkezdir. Şanlıurfa'nın 15 km kuzeydoğusundadır. Yaklaşık 300 m çapında ve 15 m yüksekliğindedir. Göbeklitepe'yi benzersiz kılan özelliklerinden biri, tarihlendirildiği zaman ayrcında olması beklenilmeyen anıtsal bir mimarinin, son derece gelişkin bir sembolik dünyanın izlerini barındırmasıdır.

Göbeklitepe'deki en ilginç buluntular, boyu 6 metreyi, ağırlığı 40 tonu bulabilen 'T' formulu anıtsal dikilitaşlar (steler) olmuştur. Bu dikilitaşlar üzerinde; tilki, yaban domuzu, aslan, yılan, ördek, akbaba, turna vb. gibi hayvan kabartmaları bulunur. Aynı zamanda Göbeklitepe'de, hayvan heykelleri, insan başları, çakmak taşından ok ve mızrak uçları gibi birçok buluntu kazılarda ele geçmiştir. Göbeklitepe, 2018 yılında UNESCO Dünya Kültür Mirası Listesi'ne eklenmiştir.

İlk kez 1963 yılında keşfedilmiş olup, Prof. Dr. Klaus Schmith tarafından 1996 yılında kazı çalışmalarına başlanmış, 2020 yılından itibaren ise Prof. Dr. Necmi Karul başkanlığında kazı çalışmaları devam etmektedir.

MUTFAK MÜZESİ

Urfa konut mimarisinin en güzel örneklerinden biri olan tarihi Hacıbanlar evi, eyvanın kilit taşındaki kitabeye göre Osmanlı Döneminde H.1085/M.1674 yılında yapılmıştır. 2011 yılında Mutfak Müzesine dönüştürülmüştür. Şanlıurfa'ya özgü yemek çeşitleri, mutfaklarda kullanılan araç gereçleri, eskiden kalan sofa kültürünü yaşatmak, ayrıca Şanlıurfa mutfağının, ülkemize ve Dünyaya tanıtılması hedeflenmiştir.

ULU CAMİİ

"Kızıl Kilise" olarak adlandırılan eski bir kilisenin yerine inşa edilmiştir. Eski yapıya ait avlu duvarları, sütunlar, sütun başlıkları ve çan kulesi halen mevcuttur. Cami, 1170-1175 yıllarında Zengiler tarafından yaptırıldığı tahmin edilmektedir. Payeler üzerine oturan ve her biri çapraz tonozlarla örülmüş dört sivri kemerle avluaya açılan son cemaat yeri Anadolu'da ilk kez Urfa Ulu Camii'nde bulunmaktadır. Caminin harım kısmında bir kuyu yer alır. Rivayetlere göre Hz. İsa'nın, Kral Abgar'a, Havarisi Thomas'la gönderdiği mendil bu kuyuya bırakılmıştır. Bu nedenle caminin içindeki kuyunun suyu, şifalı olarak kabul edilir.

HOŞGÖRÜ MEYDANI (ELLİSEKİZ MEYDANI)

Nimetullah Mahallesindeki Osmanlı Dönemine ait dört sokağa açılan tarihi yapıların yoğunlaştığı önemli bir meydandır. Bu meydanın güneyinde Kurtuluş İlköğretim Okulu (Numune Mektebi-19.yy. sonları), doğusunda Şeyh Saffet Tekkesi(1892), Şeyh Saffet Çeşmesi (1891) ve Muhammet Muhyiddin Türbesi (1795), kuzeyinde Reji Kilisesi (1861), kuzeybatısında ise 15. yy'e ait Nimettullah Caminin yer aldığı bu meydan, bir "Hoşgörü Meydanı" görünümündedir.

VALİ KEMALLETTİN GAZEZOĞLU KÜLTÜR MERKEZİ (REJİ KİLİSESİ)

6. yüzyıla ait bir kilise kalıntısının üzerine, 1861 yılında inşa edilmiştir. Kilise, Hz. İsa'nın iki havarisinin (Aziz Petrus ve Aziz Paulus) anısına inşa edildiğinden onların ismini taşımaktadır. Yapı, 1924 yılına yani Urfa'lı Süryanilerin Halep'e (Suriye) göç edişlerine kadar, aktif olarak kullanılmıştır. 1924 yılında Tekel İdaresi tarafından önce bütün fabrikası sonra üzüm deposu olarak kullanılmıştır. Kilise, halk tarafından "Tekel" kelimesinin Fransızca karşılığı olan Regle (Reji)'den dolayı "Reji Kilisesi" olarak isimlendirilmiştir.

KENT MÜZESİ MAHMUDOĞLU KULESİ

Haçlı Kontluğu Dönemi'nde 1122-1123 yıllarında inşa edilmiştir. Osmanlı Devleti'nin son dönemlerinde kapı ağalığı Mahmudoğlu ailesine verildiğinden onların ismiyle tanınmıştır. Restore edilen yapı 2014 yılından itibaren Kent Müzesi olarak hizmet vermektedir. Müzede; Şanlıurfa'nın kuruluşundan günümüze kadar tarihi, coğrafi, arkeolojik, inanç, kültürel, sosyal, ekonomik, ticari, ulaşım, sağlık, mimari, spor, idari yapı ve turistik yapısına ilişkin gelişimi ve bu gelişim süreci içinde önem arz eden şahıs ve olayların bilgilerinin belgelerin ve derlemelerin yanı sıra görsel sunum ve animasyonlar da yer almaktadır.

ŞANLIURFA ŞEHİR SURLARI

MS 6. yüzyıla ait yazılı kaynaklarda sözü edilen şehir surlarının ilk inşa tarihi bilinmemektedir. Şehir etrafını çevreleyen surların büyük bir kısmı, 20. yüzyılın başından itibaren tahrip edilmeye ve yıkılmaya başlanmış. Harran Kapısı, Bey Kapısı'na ait Mahmut oğlu Kulesi ile yer yer duvar ve burç kalıntıları günümüze ulaşabilmektedir. Çeşitli kaynaklardan Urfa şehir surlarının: güneyde Harran Kapısı doğuda: Bey Kapısı, Su Kapısı, kuzey batıda; Samsat Kapısı, Saray Kapısı, batıda; Batı Kapısı ve Sakıbn Kapısı olmak üzere yedi kapısının bulunduğu anlaşılmaktadır.

JÜSTİNYEN SU KEMERİ

Karakoyun Deresi üzerinde, kentin kuzey yakası açıklarındaki "Kehriz Suyu"nun şehre aktarılması amacıyla yaptırılan bu eser, "Su Kemeri" mimarisinin Urfa'daki tek örneğidir. Bu kemerin, 525 senesindeki büyük sel afetinden sonra Bizans İmparatoru Justinian tarafından açılan Karakoyun Deresi ile birlikte yaptırıldığı tahmin edilmektedir. Kehriz Suyu, bu kemerin güney başında bulunan su terazisi vasıtasıyla Kadioğlu Camii'ndeki taksimiye'ye gelmekte, buradan da cami, hamam ve evlere dağıtılmaktadır.

KURTULUŞ MÜZESİ

Yapı, 1903 tarihinde inşa edilmiştir. Avrupai tarzda konak mimarisi ile geleneksel tarzda Urfa evi mimarisinin kaynaştığı bir özelliğe sahiptir. Urfa Kurtuluş Savaşı'nda Fransızlar tarafından işgal edilerek karargah olarak kullanılmıştır. Urfa kurtuluş milislerinin attığı mermilerin izleri hala yapının duvarlarında görülebilmektedir. Şanlıurfa Valiliği tarafından onarılmış ve 2009'da "Şanlıurfa Kurtuluş Müzesi" olarak hizmete sunulmuştur.

FIRFIRLI CAMİİ

Vali Fuat Bey Caddesi'nde (Büyükyol) bulunan ve kilise olarak inşa edilen yapı, Oniki Havarî Kilisesi olarak da kayıtlara geçmiştir. Osmanlı Döneminde yapı üzerinde rüzgârgülü benzeri materyaller olduğundan halk arasında "Firfirli Kilise" olarak isimlendirilmiştir. Kaynaklara göre Hristiyanlık açısından büyük önem taşıyan ve Van bölgesindeki Varak Manastırı'nda bulunan "Varak Haçı" 1092 yılında Urfa'ya getirilerek bu kiliseye konulmuştur. Caminin mihrabı üzerindeki kitabeden anlaşıldığına göre 1956 yılında kiliseden camiye çevrilmiştir.

HALİL-ÜR RAHMAN CAMİİ (DÖŞEME CAMİİ)

Halil-ür Rahman Gölü'nün (Balıklıgöl) yanında yer almaktadır. Cami halk arasında Döşeme Camisi" olarak da isimlendirilmektedir. 504 tarihinde Rahip Urbisus tarafından Hz. Meryem adına bir kilise inşa ettirilmiştir. Meryem Ana Kilisesi olarak kayıtlara geçen bu kilise, Abbasi Halifesi Me'mun döneminde (813-833) camiye dönüştürülmüştür.

İBRAHİM TATLİSES MÜZİK MÜZESİ

Tarihi Harran Kapı'nın bitişiğinde yer almaktadır. "Yasin'in Kahvesi" adıyla yöre esnafına ve tüccarlarına hizmet eden bu yapı, Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesi tarafından kamulaştırılarak restorasyonu yapılmıştır. Şehrimizin ve müziğimizin ülke çapında tanınmasında büyük katkısı olan değerli hemşerimiz Sayın İbrahim Tatlıses'in ismi verilerek, 2011 yılında "İbrahim Tatlıses Müzik Müzesi" olarak hizmete sunulmuştur.

HZ. EYYÜB MAKAMI

Şanlıurfa merkezin güneyindeki Eyyüb Peygamber Mahallesi'nde Eyyüb Peygamber Makamı olarak bilinen külliye de "Çile Mağarası" ve "Sıfırlı Kuyu" bulunmaktadır. Peygamberler arasında sabrı ile tanınan Hz. Eyyüb'ün hastalanıp çile çektiği makamdır. Amansız bir hastalığa yakalanan Eyyüb Peygamberin iyileşene kadar kaldığı yer olarak bilinir.

YÖRESEL LEZZETLER

Urfa mutfak kültürü geçmişten geleceğe aktararak gelen en zengin kültürel mirasımızdır. Dünyanın ilk beş mutfağı içinde sayılan Türk mutfağı ve özele Urfa mutfağı, mutfak kültürümüzün en önemli temel taşlarından biridir. Urfa'lılar asırlardan bu yana damak zevkinin en güzel örneklerini veren zengin bir mutfağa sahiptir. Hiçbir öğün misafirsiz yemeğe oturmayan Hz. İbrahim'den geldiğine inanılan "Halil İbrahim Sofrası" herkesçe bilinmektedir.

Coğrafi İşaretli Lezzetleri Keşfet

ÇİĞER KEBABİ

ÇİĞ KÖFTE